

Nr 176

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om statlig garanti för Aktiebolaget Atomenergis förpliktelser enligt atomansvarighetslagen.

(1:a avd.)

I propositionen nr 172 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 14 oktober 1960, föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att ikläda staten garanti för Aktiebolaget Atomenergis förpliktelser enligt atomansvarighetslagen.

Aktiebolaget Atomenergi innehar f. n. sex atomanläggningar, varav tre, reaktorerna R 2, R 0 och R 2—0, i forskningsstationen i Studsvik och de övriga, reaktorn R 1 samt en fabrik för tillverkning av bränsleelement på Liljeholmen och en anläggning för lagring av bränsleelement i Vällingby, i Stockholm. Enligt atomansvarighetslagen, som trädde i kraft den 1 juli i år och gäller till och med år 1963, är bolaget i egenskap av innehavare av dessa anläggningar ansvarigt för atomskador som äger samband med dem. Denna ansvarighet gäller oberoende av vållande men är begränsad till 25 milj. kronor för atomskador i följd av en och samma händelse. För skador som överstiger detta belopp skall staten utge ersättning enligt grunder som fastställs av Kungl. Maj:t och riksdagen. — Utöver nu existerande anläggningar tillkommer under den provisoriska lagens giltighetstid atomreaktorn R 3 i Ågesta samt eventuellt ytterligare någon reaktor i Studsvik.

Enligt atomansvarighetslagen är bolaget skyldigt att täcka sin ansvarighet för atomskador med försäkringar därest Kungl. Maj:t ej befriar bolaget från försäkringsplikten. Bolaget har tecknat försäkring beträffande Studsviksanläggningarna vilken upphör den 4 maj 1961. Premien för denna försäkring utgör 300 000 kronor för år. När R 2, som för närvarande får köras endast med begränsad effekt, tas i bruk med full effekt, höjes premien till 375 000 kronor.

För de tre Stockholmsanläggningarna har Kungl. Maj:t för tiden till utgången av innevarande år befriat bolaget från försäkringsplikten. Beslutet grundade sig på 11 § atomansvarighetslagen, enligt vilken bestämmelse förutsättning för befrielse från försäkringsplikt är att anläggningsinnehavaren ställer betryggande säkerhet för sina förpliktelser enligt lagen och visar att han på betryggande sätt sörjt för regleringen av uppkommande skador. Bola-

get har ställt säkerhet i form av ett skuldebrev på 75 milj. kronor, försett med medgivande till inteckning i bolagets fasta egendom och förlagsegen-
dom. Skaderegleringen skall enligt träffat avtal ombesörjas av vattenfalls-
styrelsen.

Aktiebolaget Atomenergis verksamhet finansieras så gott som uteslutande med statsmedel. De privata intressenternas ekonomiska bidrag till bolaget utgöres av deras tillskott till aktiekapitalet, d. v. s. 6 milj. kronor, medan staten, utöver 8 milj. kronor i aktiekapital, hittills bidragit med anslag över riksstaten på sammanlagt mera än 500 milj. kronor. Statsfinansieringen innebär, att bolagets försäkringspremier bestrides med statsmedel som är avsedda för bolagets atomverksamhet. Departementschefen finner det riktigare att — på samma sätt som både enligt atomansvarighetslagen och på andra områden gäller för rent statlig verksamhet — bolagets ansvarighet för atomskador från dess atomanläggningar icke täckes med försäkringar. I stället bör staten ta på sig bolagets ansvar.

Detta kan lämpligast, såsom bolaget föreslagit, ske genom att staten ikläder sig garanti för bolagets förpliktelser enligt atomansvarighetslagen. Därmed möjliggöres att Kungl. Maj:t med stöd av lagen befriar bolaget från försäkringsplikten. En sådan lösning är förenlig med bestämmelserna i den av Sverige undertecknade OEEC-konventionen på detta område.

Departementschefen föreslår därför att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att teckna dylik garanti för bolagets anläggningar. Garantien torde böra begränsas till atomansvarighetslagens giltighetstid. Skulle förhållandena beträffande finansieringen av bolagets verksamhet undergå mera väsentliga förändringar bör garantien givetvis upphävas. Anledning att ytterligare tidsbegränsa garantien eller att, såsom riksräkenskapsverket föreslagit, sluta formligt avtal med bolaget synes inte föreligga. Regleringen av eventuellt uppkommande skador torde böra handläggas av vattenfallsstyrelsen. Kostnaderna härför bör bestridas av bolaget.

Om en inträffande atomskada skulle ge upphov till ersättningsanspråk mot staten i följd av garantiåtagandet torde, framhåller departementschefen, härav föranlett medelsbehov antingen böra underställas riksdagens prövning eller, för det fall riksdagen icke är samlad, täckas genom anvisande av medel från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Utskottet. Enligt gällande bestämmelser skall innehavare av atomanläggning täcka sin ansvarighet enligt atomansvarighetslagen med försäkring. Då Aktiebolaget Atomenergis verksamhet i allt väsentligt bekostas av statsmedel, inberäknat bolagets försäkringspremier av här avsett slag, synes utskottet icke något vara att erinra mot att — i överensstämmelse med vad som gäller för rent statlig verksamhet — staten i enlighet med departementschefens förslag påtager sig bolagets ansvar härutinnan. Utskottet finner sig alltså böra tillstyrka den föreliggande propositionen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att ikläda staten garanti för Aktiebolaget Atomenergis förpliktelser enligt atomansvarighetslagen.

Stockholm den 22 november 1960

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Einar Persson, Birger Andersson, Axel Johannes Andersson, Bergman, Holmqvist, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Edström, Sundin, Kaijser, Källqvist och Thorsten Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Akerström, Pettersson i Degerfors, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Ståhl, Karlsson i Olofström, Nilsson i Göingegården, Blidfors, Hansson i Skegrie, fröken Karlsson, herrar Lassinantti, Larsson i Hedenäset, fröken Vinge och herr Helén,